

Kortfattet vejledning i Bogbinding. Lars Heltborg.

Lavfalsede bøger: Papbind.

1. Bogen skilles – arkene oprettes og renses for lim.
2. Første og sidste ark klistres – evt. Strimles m/papir af beskadigede ark.
3. Indretning af kort og plancher.
4. Omslag klistres på false – tørres og trækkes om første (og evt. sidste) ark. Der kan bruges shirtingfalse til det.
 - a. Smudstitel
 - b. Titelblad
 - c. Kolofon (tekst bag i bogen)
 - d. Ryg fra omslag bag i bogen
5. Bogen stødes lige i ryggen og sættes i pres i mindst 1 døgn- gerne mere. Hårdt pres – pas på, at brædderne er rene – er der ujævnheder, lægges pap på hver side af bogen.
6. Tag alt materiale fra ved starten: Forsatspapir, ryg, omslagspapir.
7. Forsatspapir tilskæres i bogens højde og dobbelt bredde + 1 cm., Friblad i bogens højde og bredde + $1/3 - 1/2$ af bogen.
8. Jaconet strimmel bredde 2 cm. klæbes på med klister – smal 3 mm. kant. Skal indsættes mod fribladets smalle side.
9. Når tørt, bukket en kant på forsatspapir og friblad på ca. 5-7 mm. mod fribladets hele side. Brug falseben.
10. Ved syning på tape eller flosset hæftesnor, saves ikke i ryggen, men der mærkes af for tape/snore som i pkt. 11 og huller stikkes med en tynd syl (som en synål). Gå til pt. 13
11. Indsavning i ryggen – første ark og sidste ark saves ikke. Sav ikke for dybt,- kun gennem ryggen. Mærkes af på ryggen med vinkel.
 - a. 1 cm fra overkant. , 1,5 cm fra underkant., 3 syninger= $3/6$ fra overkant, $1/6$ fra overkant og $5/6$ fra overkant.
 - b. Større bøger laves med 4 syninger og bøger over 25 cm. laves med 5 syninger. Eller der syes på bred tape.
12. Der files et hak med trekantfil i de 3- 5 midterste indsavninger for plads til hæftesnøre.
13. Bogen hæftes – først eftersyn af arksignatur/nummer - kollationering – bagerste ark hæftes først. Nederste ark lægges på et bræt, for at få lidt højde at arbejde i. Efter syning af hvert ark, slås bogen ned, eller der stryges med falseben, for ikke at få bogen for høj.
14. Ved forsatsarkene stikkes i de 2 yderste indsavninger og 5 mm på hver side af hæftesnørene.
15. Der hæftes med hæftegarn 25/3. Tynde ark eller mange ark, kan hæftes med tynd hæftegarn – 40/3 , tykke ark kan hæftes med kraftigere hæftegarn – 18/2. Ved mange tynde ark, kan hæftes 2 ark af gangen, for at mindske tykkelsen. Hæftegarn bindes sammen med en væverknode ved nærmeste hæftesnor. Brug synåle nr. 15 – 70 mm, eller nr. 18 – 65 mm.
16. Bogen tages ud af hæfteladen – og ryggen bankes ned, hvis den er for høj – brug bogbinderhammer , - hæftesnørene strammes og klippes af i længde 1,5 – 2,5 cm.
17. Falsen på forsatsarkene klistres - lad forsatsarket hænge over bordkanten.
18. Hæftegarnsenderne flosses op på flosseplade, og klistres vifteformigt på ansætningsfalsen *)
19. Bogen limes på ryggen – hvid lim – tyndt, så den kan stryges godt ind i arkene.

20. Når bogen er tør, bankes første og sidste ark frem.
21. Bogen beskæres foran – brug saddelen. (eller skær på maskine). NB.. Håndgjort papir må ikke skæres.
22. Ryggen rundes - små lette slag med breddensiden af hammeren.
23. Falsbankning – brug falshammer /alm. Hammer - fugt ansætningsfalsen let, brædderne lægges på bogen, som rager 3 mm. udenfor, - bogen må sidde nøjagtigt lige og presses lige hårdt i begge ender – brug mål – evt. klæbes karduspapir over ryggen med klister. Hårdt pres i mindst 1 døgn.
24. Bogen tages ud af pressen og beskæres for enderne – husk pap, så falsen ikke klemmes – brug vinkel. (evt. maskine) NB. Håndgjort papir må kun skæres foroven.
25. Fjernelse af ”arkskud” i forsnittet med kniv + sandpapir.
26. Snitten farves eller sprænges. Foroven eller hele vejen rundt.
27. Se afsnit 2 for *Dybfalsede bind* .side 3.
28. Kapitæl bånd påsættes, og ryggen overklæbes med karduspapir + hvid lim, brug falseben.
29. Løsryg tilskæres i ryggens bredde og ca. 1 cm. højere end bogen. Løsryggen lægges midt i et stykke karduspapir ansmurt med hvid lim, trækkes stramt om bogen, - presses mellem brædder helt til falsen.
30. Pap tilskæres med endeformeringen + ca. 2x3 mm., og fores med hvid uglittet papir.
31. Når tør, påsættes pappet med klister, brug formlinial til falsens bredde, bogen presses mindst 1 time, - gerne 1 døgn.
32. Bogen formeres foran, brug no. 3 til forkant. Hjørnespidsen afskæres, kanten afslibes med sandpapir.
33. Løsryggen afkortes i paphøjde.
34. Ansætningsfalsen afrives, bogen indklippes .
35. Ryg (evt. hjørner) tilskæres efter selvlavet skabelon.
 - a. Lærredstryg og hjørner
 - b. Hellærred.
 - c. Helpapir, evt. med slidskinner.
 - d. Skindtryg og hjørner
 - e. Helskind.
36. Hjørne skal være i samme bredde som bogens ryghøjde. Ved millimeter-bind, kan laves pergamenthjørner.
37. For skindbøgernes vedkommende – skindet skærfes på alle sider.
38. Hjørner trækkes ind med passer, pergamenthjørner slås ind på forsiden, enderne først. Pergamenthjørner smøres med tyk klister. Hjørner sættes på før ryg!
39. Ryggen påsættes med tyk, hvid lim.
40. Sættes i let pres ca. 6-7 timer.
41. Overtrækspapir tilskæres og ansmøres med ikke for tyk, hvid lim, - ryggen afmærkes med passer, ved nigerrygge skabes eller slibes kanten først med sandpapir. Bogen tørrer mellem brædder under pres.
42. Indslagene rettes af og afpuddes.
43. Bogen oppappes med klister, jaconetstrimlen klippes skråt af, bogen presses hårdt efter ansmøringen, - efterses og sættes i let pres – 1 døgn. – gerne mere.
44. Guld-, farve-, eller blindtryk på ryggen, evt. påsætning af titelfelt.

Lavfalsede vælskbind:

Samme fremgangsmåde, - dog trækkes løsryggen ikke over bogen med papir, men lægges i det skærfede skind, som ansmøres 2 gange med tyk klister.

Dybfalsede Vælskbind.

Laves i hovedtrækkene *) som Lavfalsede bind til og med punkt 26., derefter:

45. Hæftesnoren trækkes ind under ansætningsfalsen med en nål, men klistres ikke.
46. Ved falsbankningen må tages hensyn til bogens tykkelse.
47. Pappet tilskæres og fores op med hvid uglittet papir inden færdigtilskæring for endeformeringen. Tykkelsen må nøje svare til falsens højde.
48. Afstikning af paphjørnerne mod kapitælen.
49. Pappet påklæbes bogen – hæftesnoren klæbes oven på pappet.
50. Bogen presses i ca. 12 timer.
51. Påklæbning af kapitælbånd.
52. Overklæbning af ryggen 2 gange med karduspapir.
53. Bogens pap afskæres med formeringen foran (papsaks)
54. Afrivning af ansætningsfalsen.
55. Afpudsning af kapitælbånd, rygoverklæbning, ansætning, papkanter med saks og sandpapir.
56. Løsryg tilskæres. Skal passe nøje til pappets højde og ryggens bredde.
57. Ophøjede bind påsættes, hvis man ønsker det, tynde papstrimler eller tykt skind. Man bør gruppere den efter skabelon, 5 bind eller 4, så de danner 2 titelfelter.
58. Materiale tilskæring af
 - a. Skindryg og hjørner.
 - b. Helskind.
59. Skindet skærfes. Udtynnes med skærfekniv. Brug fransk skærfekniv og skærfesten. Skindet skærfes særligt for enderne, evt. hjørner trækkes ind med spidst falseben.
60. Materiale påsætning af
 - a. Skindhjørner og skindryg.
 - b. Helskind.
 - c. Løsryggen lægges i det skærfede skind, som ansømmes 2 gange med tyk klister.
61. Bogen åbnes forsigtigt efter 6-8 timer,
62. Tilskæring af overtrækspapir til halvbind.
63. Påsætning af overtrækspapir på halvbind med ikke for tyk, hvid lim, - ryggen afmærkes med passer. Bogen tørrer mellem brædder i let pres.
64. Bogen åbnes forsigtigt efter 6-8 timer, .
65. Udpudsning af materialeindslaget.
66. Bogens forsats oppappes, tynd hvid lim. (åben oppapning).
67. Bogen skal stå åben med pappet slået tilbage til vandret – tørretid ca. 1 time.
68. Glanspap lægges i falsen, og bogen sættes i let pres over forkanten. Bogen presses mindst 1 døgn, - gerne mere.
69. Guldtryk eller blindtryk på ryggen.